

## वैद्यक पत्रकार डॉ सुरेश नाडकर्णी (www.mngogate.com) लेख 16 -- म. ना. गोगटे

रोटी, कपडा, मकान यांच्या जोडीने, किंबहुना अग्रक्रमाने, आरोग्य ही मानवाची मूलभूत गरज आहे. पैसा चोरता येतो, उसना मिळतो. आरोग्याचे तसे नाही. ते ज्याने त्याने मिळवायचे व टिकवायचे असते. त्यासाठी जाहीरपणे वैद्यकीय सल्ला व इशारे देणारे तज्ञ हे समाजाचे वाटाडे होत. सुरेश नाडकर्णी हे एक असे वाटाडे होते. (16 जून 1934 ते 28 सप्टेंबर 2003 जीवनकाल).

डॉ. नाडकर्णी हे एमबीबीएस डॉक्टर होते. महापालिकेची इमारत, नाना चौक, मुंबई येथे ते रहात होते. मी त्यांच्याजवळ ऑगस्ट क्रांती मैदान येथे कित्येक वर्षे रहात होतो. दोघेही मराठीप्रेमी, विज्ञानप्रेमी. त्यांमुळे मराठी विज्ञान परिषदेत आम्ही येणे सहाजिक होते. नाडकर्णी काही काल परिषदेचे संयुक्त कार्यवाह आणि मासिक पत्रिकेचे संपादक होते. त्यांनी दारुचे अपाय सांगणारा एक विशेषांक 1978 मध्ये संपादित केला. वैद्यकीय परिभाषानिर्मितीत काही उपविषयांसाठी त्यांनी परिषदेचे प्रतिनिधी म्हणून आंतरविद्यापीठ-शासकीय समितीवर काम केले. विसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धात प्रसिद्ध झालेल्या मराठी विज्ञान पुस्तकांची सूची करण्यात त्यांचे मोठे योगदान आहे.

अमराठी डॉक्टरांसाठी ते पेशंटशी संवादाची नमुनावाक्ये लिहिणार होते व मी रोमन लिपीत रूपांतर करणार होतो. ते काम राहून गेले. त्यांचे एक इंटरनेट पाक्षिक होते. भूकंपप्रतिकारी इमारती हा माझा लेख त्यांनी त्यात घेतला होता. ते पाक्षिक पुढे बंद पडले. विद्याधर गोखले यांच्या रंगशारदा संस्थेचे नाडकर्णी एक विश्वस्त होते. संगीतरसिक नाडकर्णी यानी मराठी विज्ञान परिषद कलापथकाचा संकल्प केला व दूरदर्शन - ज्ञानदीप मध्ये त्यांनी ते नोंदूनही घेतले. पण ते पुढे सरकले नाही. या अपयशाच्या नोंदी नव्हेत तर त्यांचे विचार फार भव्य होते हे जाणावे.

डॉक्टरांचे मुख्य सामाजिक कार्य म्हणजे लोकसत्तातून व नंतर नवशक्तीमधून एकूण सुमारे 40 वर्षे त्यांनी साप्ताहिक आरोग्य सदर चालवले. अन्यत्रही त्यांनी फुटकळ लेखन केले. ते म्हणत असत की वैद्यकीय ज्ञान वेगाने बदलत आहे. उदा. मोतीबिंदूची शस्त्रक्रिया बदलली. सोनोग्राफी आली. लॅप्रोस्कोपी आली. अवयवांचे आरोपण होऊ लागले. देवी निर्मूलन झाले, पोलियो डोस आले. व्यायामाची यंत्रे आली. अंग भाजल्यावर पाणी ओतू नका असे पूर्वी सांगितले जायचे, त्याऐवजी पाणी ओता असा सल्ला आला. लैंगिक प्रश्नांच्या चर्चेस समाज तयार झाला, आहारशास्त्र विकसित झाले.

डॉक्टर असेही सांगायचे की कीटकनाशकांस दाद न देणारे मच्छर आले, गुटखा आला. पोषणमूल्य नसलेले फास्टफूड आले. झोपडपट्टी आली. गर्दी व चिंता यामुळे मानसशास्त्रीय रोग आले. दूरचित्रवाणी खूप वेळ पाहिल्याने डोळे बिघडू लागले, पाठीचा कणा बिघडू लागला. ध्वनीप्रदूषणाने कान बिघडू लागले. आयुष्यमान वाढल्याने वृद्धांचे आरोग्यप्रश्न पुढे आले. बेकारीमुळे तरुण वैफल्यग्रस्त होऊ लागले. सर्पदंश, केसगळती, कर्करोग, मधुमेह हे जुने प्रकार चालू आहेतच.

डॉक्टर म्हणायचे की वैद्यक पत्रकाराला उन्हाळ्यातले आजार कोणते, पावसाळ्यात काय खाऊ नये असे साधेसुधे मर्यादित विषय आता मांडून चालणार नाही. वर निर्देशिलेले सर्व विषय हाताळावे लागतात. आणखीही कितीतरी विषय आहेत. लेखन करताना माहितीची सत्यता तपासून घ्यावी लागते. लेखकाने नवनवीन ज्ञान समजून घेतले तरच तो ते समाजापुढे सोप्या भाषेत मांडणार. दररोज सकाळी 3 तास ते वाचनलेखन करित असत. डॉक्टरानी स्वपरिचित अॅलोपथी पद्धतीबाबतीतच विचार मांडले. तथापि डॉक्टरांना विविध वैद्यक प्रणालींविषयी आदर होता. शेवटचे सुमारे एक वर्ष ते कर्करोगाशी मुकाबला करित होते. अॅलोपथीचे उपाय संपले, म्हणून केरळमधील एका वैद्याचे औषध चालू केले आहे, व जरा बरे वाटत आहे असे ते मे 2003 मध्ये फोनवर मला म्हणाले. निधनपूर्व काही दिवस त्यांची मुलाखत एका वाहिनीवर आली. त्यात ते उत्साही दिसले.

डॉक्टरांची लेखनशैली सुबोध होती. लेखात शक्य तितकी संस्कृत परिभाषा ते वापरत असत. परिभाषा वापरल्यावाचून ती लोकप्रिय कशी होणार, असा त्यांचा सरळ प्रश्न असे. उदा. गॉलस्टोन = पित्ताश्मर, शॉक = आघात, डिहायड्रेशन = निर्जलन असे त्यांचे काही शब्द होते. अल्झीमर्स साठी त्यांचा शब्द होता मनोन्हास. किती समर्पक व सोपा शब्द ! पण रोगाचे, लक्षणांचे, उपायांचे ज्ञान डॉक्टरांच्या लेखातून घेणाऱ्यांनी त्यांचे शब्द कितपत आत्मसात केले ? फारसे नसावेत असा माझा अंदाज आहे. निदान पुणे-मुंबईतल्या पेशंटला निर्जलन ऐवजी डिहायड्रेशन हाच शब्द खूप प्यारा वाटतो. एक्सरे रिपोर्ट ऐवजी क्ष किरण अहवाल असे कुणीच म्हणत नसावे.

डॉक्टर सुरेश नाडकर्णी हे आनंदी चेहेऱ्याचे असले, तरी त्यांची लेखणी मात्र कधीकधी रागावत असे. उदा औषधांची भेसळ कितीतरी प्रमाणात होते व मग रोगी बरा होत नाही. कधीकधी तो दगावतो. अशी फसवेगिरी करणाऱ्याला देहदंड दिला पाहिजे असे ते लिहायचे. सामाजिक संकटे आपल्याकडे कमी नाहीत. हुंडा न मिळाल्याने एखाद्या तरुणीस जाळले जाते. तेव्हा भाजण्याचे प्रमाण कसे ठरवतात, त्यावर काय उपाय करावेत इत्यादी ते लिहायचे. पण मानवी दुष्टपणावर टीकाही करायचे. त्यांच्या लेखनात एक समंजसपणा होता. लेखास ते सनसनाटी शीर्षक देत नसत. पोलिओ हटवायला भारत सरकारने मोहीम काढली त्याचे त्यांनी स्वागत केले. प्रचंड निरक्षरता, व अंधश्रद्धा असलेल्या देशात मोहीमेत कुठे काही कमतरता आली, कुठे डोस वेळेवर पोचले नाहीत तर ते सौम्यपणे त्रुटी सांगत, पण घणाघाती टीका नसे. सहानुभूतीने ते शासनाचे कौतुकच करत असत. अखेर देवीनिर्मूलन तरी कसे झाले ? चुका झाल्या असतीलच, पण अखेर यश पदरी पडले.

समाजाने डॉक्टर सुरेश नाडकर्णी यांचे गुण जाणून मानवंदना दिली. मराठी विज्ञान परिषद, कोकण मराठी साहित्य परिषद इत्यादींनी पुरस्कार दिले. असो. एका मित्राला माझी ही आदरांजली.

प्रसिद्धी जुलै 2004 जनस्वास्थ्य, आयुर्विद्या (+ संपादकीय बदल 20 जून 04 नवशक्ती, आपले जग)  
लेखकसंपर्क वेबसाईट इंडेक्सपानावर

-----